

облік та фінансову звітність» від 16.07.1999 р. № 996-XIV з останніми змінами від 09.02.2006 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу до документа: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>. 6. Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств» від 28.12.1994 р. № 334/94-ВР з останніми змінами від 21.08.2009 р. — Режим доступу до документа: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>. 7. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження мінімальних ставок винагороди (роялті) за використання об'єктів авторського права і суміжних прав» від 18.01.2003 р. № 72 [Електронний ресурс]. — Режим доступу до документа: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>. 8. Сторінка з історії авторського права [Електронний ресурс] / [авт. тексту Я. Ващук]. — Режим доступу до сторінки: <http://patent.km.ua/ukr/articles/i164>. 9. L. Owen. *Buying & Selling Rights in Literary Works: A practical guide for publishers in Central and Eastern Europe and the former Soviet Union* / Lynette Owen. — Budapest: Center for Publishing Development. Open Society Institute. 1998. — 68 p.

ПРОБЛЕМЫ ОЦЕНКИ И ОТРАЖЕНИЯ В УЧЕТЕ ПЕРЕДАЧИ АВТОРСКИХ ПРАВ НА ЛИТЕРАТУРНЫЕ ПРОИЗВЕДЕНИЯ

Рассматриваются основные проблемы, возникающие при оценке авторских прав на литературные произведения, особенности отражения в учете операций передачи имущественных авторских прав, исследуются проблемные аспекты их документального оформления.

PROBLEMS OF THE ESTIMATION AND REFLECTION IN ACCOUNTING THE OPERATIONS OF TRANSFER OF COPYRIGHTS TO LITERARY WORKS

The article considers the basic problems of an estimation of copyrights to literary works, describes the features of reflection the operations of transfer of copyrights in accounting, and investigates problem aspects of their documentary registration.

Стаття надійшла 28.12.09

УДК 655.428.2+339.137.2

В. Б. Базилюк

Українська академія друкарства

ОЦІНКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ВИДАВНИЧО-ПОЛІГРАФІЧНОЇ ГАЛУЗІ ЛЬВІВЩИНИ

Порушується проблема оцінювання конкурентоспроможності підприємств видавничо-поліграфічної галузі (ВПГ) Львівщини. Досліджуються основні показники господарювання, проводиться їх порівняння з аналогічними середніми даними по Україні. Пропонуються напрямки підвищення конкурентоспроможності.

Конкурентоспроможність, оцінка, видавничо-поліграфічна галузь

Одним з основних шляхів зростання ефективності функціонування видавничо-поліграфічної галузі та подолання кризових явищ у роботі є підвищення конкурентоспроможності поліграфічних підприємств і розроблення

концепції формування конкурентної стратегії. Дані проблеми та активізація підприємницької діяльності зумовлюють потребу в пошуку підприємствами ВПП регіону шляхів підвищення конкурентоспроможності. З огляду на це нами проведено комплексний аналіз оцінювання рівня конкурентоспроможності підприємницьких структур ВПП у Львівській області для виявлення передумов і напрямків підвищення ефективності їх господарювання.

У сучасних дослідженнях досить важливе місце відводиться ролі конкуренції та її оцінці. Ряд авторів, які акцентують увагу на дослідженні конкурентоспроможності підприємства, дотримується практично однієї точки зору і для визначення її виділяє такі методи, як:

- різниць, рангів, балів, еталона [6, с. 51–58];
- рейтингової оцінки [4, с. 34–36];
- конкурентних переваг [2, с. 208];
- ієрархій [7, с. 210];
- розрахунку інтегрального показника [5, с. 17–27].

Проте їхні погляди різняться не за сутністю методичного підходу до оцінки конкурентоспроможності підприємства, а різноплановістю підходів до її розрахунку за переліком та якісним змістом показників, на яких базується оцінювання.

Останнім часом у літературі з'явилася інформація про нові методичні прийоми оцінювання конкурентоспроможності підприємства. Так, А. А. Градинарова [3, с. 113–120] пропонує використовувати так званий рефлекторний підхід до оцінювання, проте в самому описі йдеться про процес рефлекторного управління конкурентоспроможністю, що не відповідає заявленому підходу. У висновках автори вказують, що елементом рефлекторного управління є «... оцінка конкурентоспроможності підприємства за одиничними, груповими й інтегральними показниками».

Незважаючи на загальний характер тенденцій структурних змін у видавничо-поліграфічній галузі, вибір конкретних шляхів інтеграції і перебудови підприємницьких структур у кожному регіоні носить індивідуальний характер і значною мірою визначається специфікою його умов функціонування. Проведені дослідження функціонування видавничо-поліграфічної галузі України показали загальну динаміку структурних зрушень, передумов до інтеграції поліграфічних підприємств й основні напрямки її проведення [1, с. 221–225]. Однак вони несуть загальний характер для економіки країни в цілому, а для виявлення умов підвищення конкурентоспроможності підприємств галузі на необхідно прикладі Львівської області провести комплексний аналіз діяльності суб'єктів видавничо-поліграфічного процесу.

Одним з найважливіших показників функціонування ВПП у певному регіоні є рівень забезпечення населення галузевими суб'єктами господарювання. Стосовно галузевих суб'єктів, то Львівська область посідає друге місце за чисельністю видавництв і третє — за кількістю поліграфічних підприємств; щодо загальної території обслуговування та рівня забезпечення населення спостері-

гаються аналогічні тенденції. Для подальшого вивчення структурних зрушень у ВПГ регіону проаналізуємо динаміку змін кількості видавничо-поліграфічних підприємств (табл. 1).

Таблиця 1

Кількість суб'єктів господарювання в області (2005–2007 рр.)

Вид діяльності	Кількість підприємств, од.			Темп росту, %	
	2005	2006	2007	2005/2006	2006/2007
Видавнича справа	176	186	196	105,7	105,4
Поліграфічна діяльність	205	210	209	102,4	99,5
Всього підприємств ВПГ	381	396	405	103,9	102,3
Середня кількість у розрахунку на один регіон:					
видавництв	108	107	108	99,1	100,9
поліграфічних підприємств	112	113	113	100,9	100,0
підприємств ВПГ	220	220	221	100,0	100,4

За даними нашого дослідження очевидно, що кількість поліграфічних підприємств і видавничих організацій в області суттєво перевищує аналогічний середній показник по країні — у 1,7–1,9 раза. Позитивним фактором є також вищі, ніж у цілому по Україні, темпи збільшення кількості підприємницьких структур. Так, протягом досліджуваного періоду середня кількість видавничо-поліграфічних підприємств у розрахунку на один регіон залишилася практично незмінною (середні темпи приросту у видавничій справі склали 0,4%, а в поліграфічній діяльності — 0,2%), водночас чисельність видавничо-поліграфічних підприємств зростала в середньому на 3% щорічно.

Важливими показниками, що характеризують результативність розвитку та конкурентоспроможність підприємств ВПГ у регіоні, є обсяг випущеної продукції та динаміка чистого доходу від реалізації продукції (табл. 2).

Таблиця 2

Структура ВПГ в області за видами діяльності

Вид діяльності	Чистий дохід від реалізації продукції, млн. грн			Індекс росту обсягу продукції, %		
	2005	2006	2007	2005	2006	2007
Видавнича справа	184,3	107,6	119,9	127,7	58,4	111,4
Поліграфічна діяльність	154,6	268,3	319,9	168,6	173,5	119,2
Загалом по видавничо-поліграфічних підприємствах	338,9	375,9	439,8	143,6	110,9	117,0
Середній показник по ВПГ у розрахунку на один регіон	253,4	283,2	351,1	114,2	111,8	124,0

При розгляді динаміки чистого доходу видавничо-поліграфічних підприємств області спостерігається, що за останні три роки регіон мав вищі середні темпи приросту реалізації продукції (23,8%) порівняно з цим показником по Україні (16,7%). Проте розвиток підприємств носив нерівномірний характер. Високими темпами зростали обсяги реалізації підприємств поліграфічної діяльності — у середньому на 53,8% щорічно. В свою чергу, видавничій діяльності в 2005–2007 рр. властиве зменшення чистого доходу, про що свідчить від'ємний середньорічний темп приросту — у розмірі 0,8%.

На нашу думку, необхідним елементом для глибшого дослідження стану підприємств ВПГ у регіоні є визначення величини чистого доходу, яка припадає на одне підприємство (табл. 3).

Таблиця 3

**Чистий дохід від реалізації продукції в розрахунку
на одне підприємство (тис. грн)**

Показник	Рік			Темп росту, %	
	2005	2006	2007	2005/2006	2006/2007
Видавничо-поліграфічні підприємства області	889,5	949,2	1085,9	106,7	114,4
Середнє по ВПГ	1151,8	1287,3	1588,7	111,8	123,4

Варто зазначити, що, незважаючи на лідируючі позиції області щодо кількості суб'єктів господарювання та вищі, ніж у цілому по Україні, середні темпи приросту чистого доходу, ефективність діяльності господарюючих суб'єктів регіону є нижчою порівняно із середнім показником по ВПГ. Так, у середньому за 2005–2007 рр. одним видавничо-поліграфічним підприємством області отримано чистий дохід у сумі 974,9 тис. грн, а аналогічний показник у розрахунку на одне підприємство ВПГ України був вищим на 37,7% і склав 1342,6 тис. грн.

Одним з основних показників оцінки ефективності функціонування галузі та конкурентоспроможності трудового потенціалу є продуктивність праці. Порівнюючи показник продуктивності праці підприємств ВПГ Львівщини з даними галузі загалом по Україні [1, с. 221–225], можна дійти наступних висновків. У 2005–2007 рр. видавничо-поліграфічні підприємства області мали нижчий рівень продуктивності праці, ніж галузь у цілому (рис. 1). Висока динаміка приросту, що спостерігалася в області в 2007 році, стала наслідком того, що рівень продуктивності праці в регіоні мав вищі темпи приросту (70,9%) порівняно з аналогічним показником по Україні (23,9%). Однак, незважаючи на позитивну динаміку за останній період, рівень продуктивності праці в цілому є невисоким, що засвідчує необхідність зростання ефективності використання трудового потенціалу регіону та його конкурентоспроможності зокрема.

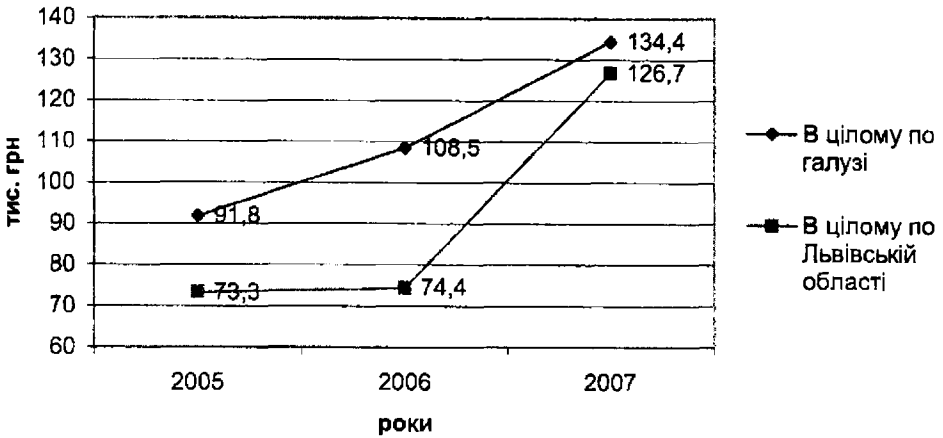

Рис. 1. Динаміка зміни рівня продуктивності праці підприємств ВПГ (2005–2007 рр.)

У сучасних умовах господарювання і формування ринкової економіки важливого значення набувають економічна оцінка й аналіз показників відтворення основних виробничих засобів. Незважаючи на певні позитивні результати, промисловість країни розвивається під впливом ряду кризових явищ і тенденцій. Схожі тенденції характерні і для ВПГ. Для виявлення передумов зростання ефективності використання основних засобів видавничо-поліграфічних підприємств області та підвищення їх конкурентоспроможності проаналізували забезпечення останніх основними засобами та порівняли отримані результати із загальним станом ВПГ в Україні. Ці дослідження провели на підставі розрахунку середньої вартості основних засобів, що припадають на одне підприємство (рис. 2).

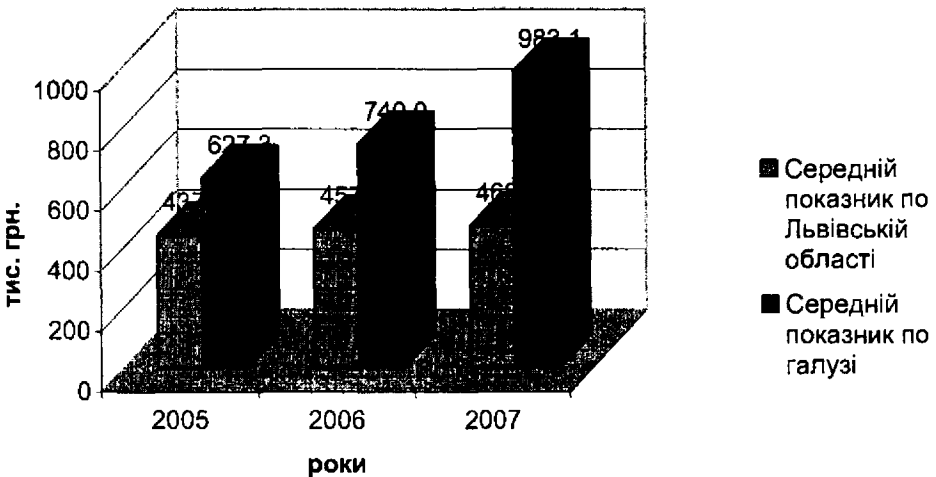

Рис. 2. Динаміка зміни величини основних засобів у розрахунку на одне підприємство ВПГ (2005–2007 рр.)

Отримані результати підтверджують, що видавничо-поліграфічні підприємства області характеризуються нижчим рівнем забезпечення основними засобами в розрахунку на одне підприємство порівняно із середнім показником по Україні. Негативною для підприємств регіону за аналізований період є динаміка досліджуваного показника. Так, якщо в 2005 році величина основних засобів на одне підприємство була менша від середніх даних по країні на 30,2%, то вже в 2007 році цей показник зріс до 52,4%, що свідчить про значне сповільнення темпів оновлення основних засобів порівняно із загальнодержавною динамікою і відсутність коштів на інвестиційно-інноваційний розвиток виробничого потенціалу регіону.

Кожний суб'єкт господарської діяльності прагне до підвищення ефективності свого виробництва, а головним показником, що характеризує ефективність, є прибуток підприємства. Аналіз змін обсягу чистого прибутку в розрахунку на одне підприємство ВПГ України та області (рис. 3) показує, що середній показник по країні значно вищий. Водночас негативною є тенденція до зниження величини досліджуваного показника в загальнодержавному масштабі (до попереднього року): на 53% у 2006-му та 12,9% у 2007 році. Зміна обсягу і динаміки чистого прибутку в розрахунку на одне підприємство області в 2006 році мала діаметрально протилежний характер. Так, величина цього показника зросла в 4,9 раза порівняно з 2005 роком. Негативним можна вважати зменшення досліджуваного показника на 1,2% у 2007 році.

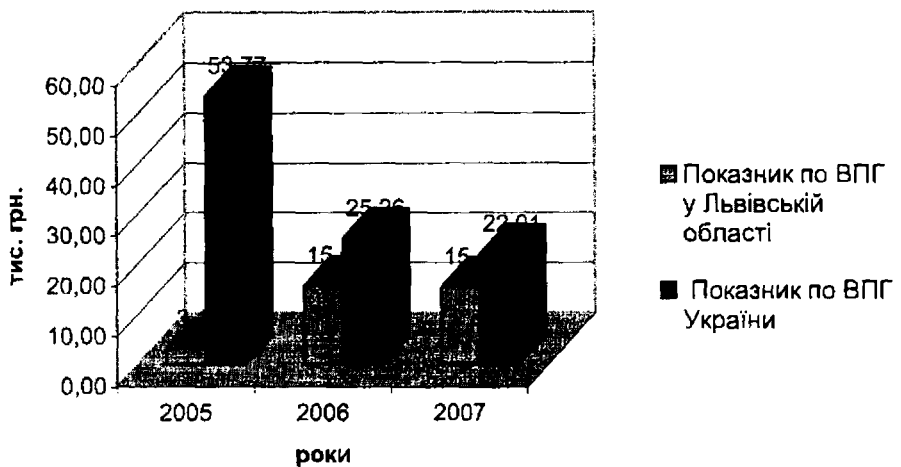

Рис. 3. Динаміка зміни величини чистого прибутку в розрахунку на одне підприємство ВПГ (2005–2007 рр.)

Таким чином, проведені на видавничо-поліграфічних підприємствах області дослідження дозволили виявити ряд певних тенденцій і проблем. На наш погляд, для забезпечення стабільного соціально-економічного розвитку галузі в регіоні необхідно підвищити рівень конкурентоспроможності видавничо-поліграфічних підприємств і тим самим ефективність господарювання загалом.

лом. Незважаючи на високий потенціал видавничо-поліграфічних підприємств області, основні одиничні показники діяльності залишаються нижчими, ніж по країні в цілому. Основними проблемами в розвитку ВПГ регіону є: розрізненість окремих об'єктів інфраструктури видавничо-поліграфічної діяльності; відсутність взаємодії з науковими і дослідними інститутами; обмежені можливості залучення коштів; перевищення пропозиції послуг над попитом на них; високий рівень залежності від імпоротної сировини і обладнання. Отже, виникає потреба в посиленні взаємодії між учасниками ринку та інтеграційних процесів, що забезпечить зменшення впливу негативних чинників на ВПГ області.

1. Базилюк В. Б. Дослідження напрямків трансформації видавничо-поліграфічної галузі в умовах ринкових перетворень в Україні / Базилюк В. Б. // Вісник Хмельн. нац. ун-ту. — Хмельницький: ХНУ, 2009. — № 4. — С. 221–225. 2. Близнюк С. В. Маркетинг в Україні: проблеми становлення та розвитку / Близнюк С. В. — К.: ІВЦ «Видавництво «Політехніка», 2003. — 384 с. 3. Градинарова А. А. Рефлексивный подход к оценке конкурентоспособности предприятий / А. А. Градинарова // Економіка: проблеми теорії та практики. — 2005. — № 6. — С. 113–120. 4. Закревська Л. Рейтингова оцінка конкурентоспроможності підприємств на ринку кондитерської промисловості України / Л. Закревська, О. Ткаченко // Економіст. — 2004. — № 10. — С. 34–36. 5. Зилькарнаев И. У. Метод расчета интегральной конкурентоспособности промышленных, торговых и финансовых предприятий / И. У. Зилькарнаев, Л. Р. Ильясова // Маркетинг в России и за рубежом. — 2001. — №4 (24). — С. 17–27. 6. Краснокутська Н. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навч. посіб. — К.: Центр навч. п-ри, 2005. — 352 с. 7. Лифиц И. М. Теория и практика оценки конкурентоспособности товаров и услуг. — М.: Юрайт-М, 2001. — С. 117–224. 8. Статистичний щорічник України за 2007 рік / За ред. Осауленка О. Г.— К.: Консультант, 2008. — 571 с.

ОЦЕНКА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ ИЗДАТЕЛЬСКО-ПОЛИГРАФИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ ЛЬВОВЩИНЫ

Рассматривается вопрос оценки конкурентоспособности предприятий издательско-полиграфической отрасли (ИПО) области. Исследуются основные показатели хозяйствования, проводится их сравнение с аналогическими средними данными по Украине. Предлагаются пути повышения конкурентоспособности.

EVALUATION OF COMPETITIVENESS OF PUBLISHING AND PRINTING INDUSTRY LYIV

Raised the problem of evaluating the competitiveness of companies publishing and printing industry (HSV) Lviv investigates the basic economic indicators, is comparing them with similar data average across Ukraine. Proposed areas of competitiveness.

Стаття надійшла 25.02.10